

บทที่ 2

รายการโทรทัศน์ประเภทวาไรตี้โชว์

การผลิตรายการโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด นอกจากจะเป็นไปเพื่อบริการข่าวสารด้านความรู้ เสนอความคิดเห็นแล้ว หน้าที่หลักอีกอย่างที่เราไม่ได้คือ การเสนอความบันเทิง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะสื่อโทรทัศน์นั้นนับได้ว่าเป็นสื่อสำหรับการพักผ่อนอย่างหนึ่งของผู้ชม จึงหลีกเลี่ยงมิได้เลยสำหรับรายการบันเทิงที่ปรากฏในโทรทัศน์

ในปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่ารายการโทรทัศน์ที่มุ่งเสนอความบันเทิงเป็นหลักนั้น ได้ปรากฏขึ้นมามากมาย โดยมีรูปแบบแตกต่างกันไปทั้งแบบที่มุ่งให้ความบันเทิงโดยตรง เช่นรายการดนตรี รายการตลก เป็นต้น หรือแบบที่มุ่งให้ทั้งสาระและความบันเทิงรวมกัน ตัวอย่างเช่นรายการละคร เกมโชว์แข่งขันตอบปัญหา หรือรายการสารคดี โดยที่แต่ละรายการนั้นก็เน้นกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายกันไป

สำหรับรูปแบบรายการประเภท วาไรตี้โชว์ หรือที่เรียกว่า ปกิณกะบันเทิง นั้น ก็เป็นรายการโทรทัศน์อีกรูปแบบหนึ่ง ที่มุ่งเสนอความบันเทิง และได้รับความนิยมอย่าง แพร่หลายไม่แพ้รายการบันเทิง รูปแบบอื่น ทั้งนี้ก็เพราะว่ารายการวาไรตี้โชว์นั้นเป็นรายการที่รวบรวมเอาความหลากหลายของรูปแบบความบันเทิงมารวมไว้ด้วยกัน จึงสามารถจูงใจผู้ชมได้หลากหลายกลุ่มด้วยกัน

2.1 ความหมายของรายการวาไรตี้

รายการวาไรตี้ โชว์ [Variety Show] มีการนำมาใช้ตรงกับศัพท์ภาษาไทยว่า รายการปกิณกะบันเทิง หรือ รายการวิพิธทัศนา เมื่อเรามาดูความหมายของคำว่า "ปกิณกะ" ตามพจนานุกรมแล้ว ได้ความหมายว่า เรี่ยราย เบ็ดเตล็ด ระคนกัน คละกัน ซึ่งมักจะใช้ประกอบหน้าศัพท์ต่างๆ ดังนั้นคำว่า "ปกิณกะบันเทิง" ก็จะหมายถึง ความเบิกบาน รื่นเรใจ และสนุกสนาน ที่เกิดจากราวเบ็ดเตล็ดหลายๆเรื่อง หรือความเบิกบานรื่นเรใจที่คละเคล้ากันหลายรส¹

¹มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช แนวความคิดการจัดรายการปกิณกะบันเทิง, การจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่5.4.1, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530), หน้า 84.

ส่วนคำว่าวิพิธทัศนา หมายถึง ต่างๆหลายชนิด รายการวิพิธทัศนาจึงหมายถึง รายการที่รวมเอาสิ่ง 2 อย่าง หรืออาจจะมากกว่า 2 อย่าง ของการแสดงที่สร้างความบันเทิง และศิลปะที่เข้ามาไว้ด้วยกัน อาทิ นักร้อง นักเต้น การแสดงตลก เรื่องตลกที่แต่งล้อเลียน การแสดงของเชคสเปียร์ หุ่นกระบอก นักแปลงเสียงที่ทำให้ผู้ดูคิดว่ามีคนพูดหลายคน นักเล่นเปียโน และวงดนตรีรีออค 2

สำหรับศัพท์ภาษาอังกฤษ ที่ใช้ว่า รายการวาไรตี้โชว์ [Variety Show] นั้นเป็นรายการที่ใช้เรียกกันในสหรัฐอเมริกา เช่นเดียวกับรายการ ไลท์ เอนเตอร์เทนเมนต์ [Light Entertainment] ที่ใช้เรียกกันในประเทศอังกฤษ ซึ่งบัญญัติขึ้นโดย สถานีวิทยุโทรทัศน์ บีบีซี [British Broadcasting Cooperation] ซึ่งก็มีความหมายว่า เป็นรายการที่รวบรวม เอาความบันเทิงต่างๆ หลากๆ แนวเข้าไว้ด้วยกัน ด้วยแนวคิดที่ว่า มีผู้ชมเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละคนแต่ละกลุ่มก็มีความชอบ ความสนุกสนานบันเทิง ในรูปแบบที่ต่างกัน

2.2 ความเป็นมาและวิวัฒนาการของรายการวาไรตี้โชว์

รายการประเภทวาไรตี้โชว์นี้ มีพัฒนาการมาจากการแสดงบนเวที [Stage Show] ซึ่งแต่เดิมเป็นการแสดงบนเวทีโรงละคร โรงภาพยนตร์ ห้องโถงเต้นรำ หรือห้องบอลรูม โดยจะมีผู้ชมเข้าไปนั่งชมการแสดง ส่วนลักษณะของการแสดงนั้นก็จะมีตั้งแต่การแสดงละคร เพลงอุปรากร [Operettas] และอุปรากร [Opera] ตลอดจนการแสดงดนตรีและการแสดงรูปแบบอื่นๆ ที่มาแสดงบนเวที

เมื่อเข้าสู่ยุคทองของสื่อวิทยุโทรทัศน์ ก็ได้มีการทดลองออกอากาศการ ถ่ายทอดสด การแสดงตลกสั้นๆ สลับกับการร้องเพลงและการแสดงดนตรีบนเวทีจากสถานีวิทยุกระจายเสียง ของ เอ.ที.แอนด์ ที [A.T.&T] ในวิพพานี [Whippany] รัฐนิวเจอร์ซีย์ [New Jersey] สหรัฐอเมริกาไปยังห้องทดลองของบริษัทโทรศัพท์ เบลล์ [Bell - Telephone Laboratories] กรุงนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2470 (ค.ศ. 1927) การถ่ายทอดสดครั้งนี้นับได้ว่าเป็นครั้งแรกของการถ่ายทอดสด การแสดงบนเวทีจากการแสดงจริงๆ ต่อสาธารณชนใน สหรัฐอเมริกา และต่อมาก็ได้มี

2พรทิพา ชื่นชมรัตนวงศ์, "รายการวาไรตี้โชว์ออกอากาศทางช่อง 9 อ.ส.ม.ท." (สารนิพนธ์วารสารศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 9.

การจัดการแสดงดังกล่าวในห้องส่งวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งจัดว่าเป็นลักษณะของรายการบันเทิงะบันเทิง หรือ รายการวาไรตี้โชว์ [Variety Show] และรายการที่ทำการออกอากาศในขณะนั้นก็คือ รายการ เคนเนธ พาสซิงแฮม [Kenneth Passingham] ซึ่งเป็นรายการบันเทิงรายการแรกของโลกเลยทีเดียวนั้น ที่ได้รับความนิยมแต่่นั้นมา จนได้มีการพัฒนาทั้งในรูปแบบเนื้อหาตลอดจนเทคนิคต่างๆ จนกลายเป็นรายการที่สมบูรณ์แบบในปัจจุบัน

2.3 ลักษณะการจัดรายการวาไรตี้โชว์

รายการวาไรตี้โชว์ ที่ถือว่าเป็นศูนย์รวมของความบันเทิงหลายแขนงในรายการวิทยุโทรทัศน์นั้น มีการจัดรายการประกอบด้วยลักษณะเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. การแสดงดนตรี และร้องเพลงของดารานักร้องชั้นนำยอดนิยม
2. การแสดงตลก และละครตลกเบาสมองอย่างสั้น
3. การแสดงละครสั้น
4. การเต้นรำ โมเดิร์นแดนซ์ บัลเลต นาฏศิลป์
5. การเชิญดารานักร้อง นักแสดง ปราชญ์ตัวร่วมแสดงและสัมภาษณ์
6. การเล่นเกมเบาสมองที่ตื่นเต้นและการเสี่ยงโชค โดยให้ผู้ชมทั้งในและนอกห้องส่งได้มีส่วนร่วม
7. การแสดงความสามารถพิเศษของนักแสดงบนเวทีเช่น กายกรรมวิทยากล ตลอดจนถึงแปลกลปอมหาดยาก
8. การแสดงละครสัตว์ทั้งแบบในโรงใหญ่ และขนาดย่อม
9. การแข่งกีฬาเพื่อการบันเทิงที่ไม่ใช่เพื่อการแข่งขันที่มุ่งหวังจะเอาแพ้ หรือชนะอย่างจริงจัง
10. การดำเนินรายการโดยพิธีกรชายหรือหญิง หรือทั้งชายและหญิง ที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยม

การจัดรายการวาไรตี้โชว์ หรือรายการบันเทิงะบันเทิงในสมัยเริ่มแรกนั้นเกือบจะไม่ปรากฏว่าเป็นการผลิตรายการเพื่อออกอากาศเป็นปกติ เหมือนรายการอื่นๆ แต่เป็นการผลิตรายการพิเศษในแต่ละรูปแบบรายการที่แตกต่างกันออกไป โดยลักษณะการจัดรายการนั้น มักจะ

นำเสนอความสามารถส่วนบุคคล ของคารานักร้อง นักแสดง ออกมาในรายการ หรืออาจจะเป็น การเสนอเพลงเพราะๆและรีวิวประกอบเพลงที่มีเครื่องแต่งกายอันงดงาม การแสดงโมเดิร์นแดนซ์ การเต้นรำ และการแสดงอื่นๆ ที่สนุกสนาน ตลอดจนการสัมภาษณ์คารา นักร้อง การสรุป บรรยายเรื่องราว การพูดคุยกับผู้ชมทั้งในห้องส่ง และที่บ้าน โดยทั้งหมดนี้จะดำเนินรายการ โดยพิธีกรที่มีความสามารถ คล่องตัว มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และที่สำคัญมักต้องเป็นผู้มีชื่อเสียงด้วย

ในภายหลัง แม้ว่าจะได้มีการแข่งขัน และพัฒนารายการวาไรตี้โชว์ขึ้นเรื่อยๆ ตลอดมาทั้งในด้านการใช้เทคนิคพิเศษต่างๆ ระบบแสงและเสียงมากยิ่งขึ้น การจัดการทีมโฮเพอร์ การใช้ผู้แสดงที่มีความสามารถ และเครื่องแต่งกายที่สวยงามน่าตื่นตา ตื่นใจ มากยิ่งขึ้น แต่การจัดลักษณะเนื้อหาของรายการนั้นก็ยังคงเดิมไว้ เหมือนๆ กับในอดีต ตัวอย่างรายการวาไรตี้ หรือรายการปกิณกะบันเทิง เต็มรูปแบบในอดีต ก็ได้แก่ รายการ Carol Burnet รายการ Donnie & Marie Osmond และรายการ Solid Gold

สำหรับวงการโทรทัศน์ในบ้านเรานั้น มีการผลิตรายการประเภทวาไรตี้ ออกมา อยู่เสมอตั้งแต่ในอดีตแล้ว แม้ว่าจะเป็นในรูปแบบผสมผสานเสียมากกว่าก็ตาม แต่ก็ยังจัดว่า เป็นรายการประเภทวาไรตี้โชว์ ตัวอย่างเช่น รายการคนดั่งพายุหเรศ รายการพบดาว รายการรวมดาวสาวสยาม รายการประตูดวง รายการนาทีทอง รายการแชมป์ชิงแชมป์ และรายการอาสาพาไป เป็นต้น

ส่วนรายการวาไรตี้ของไทยในปัจจุบัน นอกจากรายการ "ทไวไลท์ โชว์" แล้วก็ยังมีรายการ "สี่ทุ่มสแควร์", "จันทร์กระจิบ" และ "นี่สิช่อง 9" เป็นต้น ซึ่งในแต่ละ รายการนั้นก็ได้มีการพัฒนาทางด้านเนื้อหา และแนวคิดใหม่มาเสนอแก่ผู้ชม ตลอดเวลา

2.4 หลักในการจัดรายการวาไรตี้โชว์

ในการผลิตรายการโทรทัศน์ โดยเฉพาะรายการวาไรตี้โชว์ หรือ รายการปกิณกะ บันเทิงนั้นจะต้องมีวิธีการจัด เรียบเรียง รวบรวม เนื้อหารายการบันเทิงต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน

อย่างกลมกลืน เหมาะสม และสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้ชมกลุ่มเป้าหมายได้ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้ผลิตมีเทคนิคอย่างไร อาจจะไม่มียุทธศาสตร์ และขั้นตอนที่ยึดเป็นมาตรฐานรายตัว แต่ก็มักยึดหลักเกณฑ์อย่างกว้างๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์กลุ่มผู้ชมและสภาพแวดล้อมทั่วไปในการจัดรายการ

การจัดรายการโทรทัศน์ทุกรายการย่อมต้องคำนึงถึงผู้ชมก่อนเสมอ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์กลุ่มผู้ชมว่า ผู้ชมกลุ่มใดชอบความบันเทิงในรูปแบบใด และมีพฤติกรรมในการรับชมรายการโทรทัศน์นั้นอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณา เลือกเนื้อหาหลักที่เป็นแกนของรายการในโอกาสต่อไป ซึ่งการที่จะได้ข้อมูลมานั้น ผู้จัดรายการก็ต้องค้นคว้า หาข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ วิจัยต่างๆ และต้องมีการสำรวจความต้องการของผู้ชมกลุ่มต่างๆ ด้วยตนเองเป็นครั้งคราวด้วย เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพรวมของผู้ชมกลุ่มต่างๆ ว่าผู้ชมกลุ่มใดชอบความบันเทิงประเภทใดมากที่สุด และผู้ชมกลุ่มเป้าหมายของรายการนั้นมีความชอบอย่างไร ก็จะนำความบันเทิงรูปแบบนั้นมาเป็นแกนของรายการ และสรรหาความบันเทิงในรูปแบบอื่นมาเป็นส่วนประกอบผสมผสานให้เกิดความกลมกลืน

นอกจากนั้น ผู้จัดรายการยังต้องคำนึงถึงรสนิยมของคนในสังคมและตารางหรือผังรายการออกอากาศของสถานีคู่แข่งด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ในการเลือกเนื้อหามาบรรจุไว้ในรายการให้สอดคล้องกับค่านิยมของผู้ชม และสำหรับการวิเคราะห์ถึงผังรายการออกอากาศของสถานีคู่แข่งนั้น ก็จะทำให้สามารถประเมินรายการของตนได้ว่าเหนือกว่าหรือด้อยกว่ารายการคู่แข่ง เพื่อที่จะได้หาหนทางแก้ไขปรับปรุงรายการ หรือ หายุทธวิธีต่อสู้ด้านการจัดรายการ กับผู้จัดและสถานีที่เป็นคู่แข่งต่อไป

2. การกำหนดประเภท การนำเสนอ และการเลือกส่วนประกอบที่เป็นโครงสร้างด้านเนื้อหาของรายการ

รายการวาไรตี้ไม่ว่าจะมีกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มใดก็ตาม การคัดเลือกพิธีกรเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับรายการ เพราะพิธีกรนั้นนับได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของรายการ คาราวะประจำรายการเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย ที่จะนำเนื้อหาความบันเทิงหลายรูปแบบเข้าถึงผู้ชมกลุ่มเป้าหมายได้ดีที่สุด พิธีกรประจำรายการนี้อาจจะมีคนเดียว หรือ สองคน ชายหญิง หรือจะเป็นคนเดียว

ชายหรือหญิงก็ได้ และการที่พิธีกรเป็นนักร้อง นักแสดง ที่มีชื่อเสียงอยู่แล้ว ก็จะทำให้รายการมีความหมายมากขึ้น เพราะผู้ชมจะรู้สึกว่าการพิธีกรเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของรายการเปรียบเสมือนเป็นเจ้าของรายการ นอกเหนือไปจากการคัดเลือกพิธีกรแล้วการคัดเลือกส่วนประกอบในด้านเนื้อหาอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นแขกรับเชิญ ผู้ร่วมรายการ การแสดงดนตรี และเพลง ตลอดจนความบันเทิงในรูปแบบอื่นๆ นั้น ก็ควรให้มีความหลากหลายของเนื้อหา และสอดคล้องเหมาะสมกับความสามารถและบุคลิกของพิธีกรด้วย

3. การกำหนดความยาวของรายการ และการเลือกเวลาออกอากาศ

รายการวาไรตี้ที่มีความบันเทิงหลายประเภทรวมไว้ด้วยกัน ดังนั้นเพื่อที่จะให้ผู้ชมได้เข้าถึงความบันเทิงได้อย่างเต็มที่ รายการประเภทนี้ จึงมีความยาวค่อนข้างมากกว่ารายการประเภทอื่นๆคือ มักจะมีความยาวตั้งแต่ 30 - 60 นาที หรืออาจจะถึง 120 นาทีก็ได้ (รวมเวลาโฆษณาด้วย)

สำหรับการเลือกเวลาออกอากาศนั้น จะใช้หลักที่ว่ารายการวาไรตี้เป็นรายการบันเทิงที่ใครๆ ก็สามารถรับชมได้ ดังนั้นเวลาออกอากาศของรายการประเภทนี้ จึงควรเป็นเวลา que ผู้ชมส่วนใหญ่สามารถรับชมได้สะดวก

นอกจากจะมีการกำหนดความยาวและเวลาในการออกอากาศแล้ว เทคนิคอีกประการที่จะนำมาใช้ เพื่อให้รายการเป็นที่นิยม และดึงดูดผู้ชมได้มากที่สุดคือ การส่งเสริมรายการ [promotion] โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าถึงเนื้อหาของรายการที่น่าสนุกสนาน และชวนติดตาม เพื่อเป็นการเรียกผู้ชมให้มาชมรายการให้มากที่สุด

4. การอำนวยความสะดวกรายการ

นักจัดรายการจำเป็นจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและภารกิจต่างๆ มากมาย ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาแนวคิดที่จะเชื่อมโยงความบันเทิงรูปแบบต่างๆ ในรายการให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของรายการ
2. การคัดเลือกบุคลากรผลิตรายการ ที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน เช่น พิธีกร ผู้เขียนบทโทรทัศน์ ผู้กำกับฝ่ายการแสดง ผู้กำกับฝ่ายดนตรี ผู้จัดการฝ่ายผลิต ฯลฯ

3. ประชุมระดมแนวคิดในการสร้างสรรค์รายการร่วมกับบุคลากรที่รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายทั้งหมด แล้วกำหนดภารกิจในรายการของพิธีกร กำหนดการรับเชิญ และภารกิจของดารารับเชิญ กำหนดแนวดนตรีและเพลง การแสดงและลีลาการเดิน เครื่องแต่งกาย แบบผมและแต่งหน้า ฉาก แสง เสียง ตลอดจนเทคนิคพิเศษอื่นๆ ที่สอดคล้อง ละเอียดเหมาะสม มีความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แล้วมอบหมายให้นักเขียนบทโทรทัศน์ จัดทำบทต่อไป

4. ประชุมปรับปรุงบทโทรทัศน์เป็นครั้งสุดท้าย แล้วแต่ละฝ่ายนำไปปฏิบัติ โดยมีผู้กำกับแต่ละฝ่ายเป็นผู้รับผิดชอบ

5. เตรียมการผลิตร่วมกับผู้อำนวยการฝ่ายผลิต ซึ่งจะต้องมีการจัดวางตารางการทำงาน โดยแบ่งเป็นการนัดหมายผู้แสดง แขกรับเชิญ และบุคลากรทุกฝ่าย การจองห้องบันทึกเทป โทรทัศน์ การยืนยันและแจ้งลักษณะฉาก การจัดหาอุปกรณ์ประกอบฉาก และเทคนิค พิเศษ การยืนยันเวลาการผลิตกับผู้จัดการฝ่ายเครื่องแต่งกาย และการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตอื่นๆ

6. จัดเตรียมงานด้านเอกสารทั้งหมดของรายการ เช่น จดหมายติดต่อ ตารางการผลิต บทโทรทัศน์ เอกสารรับ - จ่าย เงินค่าตอบแทน และค่าจ้าง เป็นต้น

7. หน่วยงานผลิตตั้งแต่ต้นจนจบ เริ่มตั้งแต่การฝึกซ้อมของแต่ละฝ่าย เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการถ่ายทำจริง เพราะการบันทึกเทปนั้นมักจะไม่ต้องเนื่องรวดเดียวตั้งแต่ต้นจนจบ แต่เป็นการถ่ายทำทีละฉาก แล้วนำมาตัดต่อ ลำดับภาพทีหลัง

8. หน่วยงานหลังการผลิต โดยเฉพาะการควบคุมการตัดต่อ ลำดับภาพภายหลังการถ่ายทำ และเมื่อเป็นรายการที่สมบูรณ์แล้วก็ต้องมีการตรวจสอบและประเมินก่อนการออกอากาศ โดย กบว. (ปัจจุบันจะเป็นการตรวจสอบและประเมินโดยสถานีที่ออกอากาศ) การส่งเสริมรายการ และรวมไปถึงการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ชมหลังจากรายการออกอากาศแล้วด้วย

นอกจากหลักการดังกล่าวข้างต้นนี้แล้ว ในการจัดรายการวาไรตี้ให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้จัดอาจจะมีการเพิ่มวิธีการผลิตตามแต่ความสะดวก และประสบการณ์ของผู้จัดเอง เพื่อช่วยเอื้ออำนวยให้การผลิตรายการออกมามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น